

GEVORDERDEPROGRAM-AFRIKAANS

Tyd: 3 uur

300 punte

LEES ASSEBLIEF DIE VOLGENDE INSTRUKSIES NOUKEURIG DEUR

1. Hierdie vraestel bestaan uit 4 bladsye. Maak asseblief seker dat jou vraestel volledig is.
2. Lees al die vrae noukeurig deur.
3. Beantwoord AL die vrae in hierdie vraestel.

Vraag 1: Tekste wat jy bestudeer het uit TWEE van die volgende genres:

- prosa
- drama
- film

Vraag 2: TWEE digtydperke uit die Afrikaanse Poësie

Vraag 3: Filosofiese besinning oor jou eie leesgeskiedenis

4. Nommer jou antwoorde presies soos die vrae genommer is.
  5. Begin elke antwoord op 'n nuwe bladsy.
  6. Elke antwoord moet die vorm van 'n eksak beredeneerde en deeglik gestaafde opstel aanneem. Daar is geen voorgeskrewe lengte vir die opstelle nie, slegs 'n verwagting dat jy akkuraat en met insig redeneer oor die tekste wat jy gelees het en dat jy poog om jou eie stem en sienswyse in jou opstelle na vore te bring.
  7. Let asseblief daarop dat die gehalte van jou skryfstyl, die struktuur van jou argument, en die **vaardigheid en juistheid van jou gebruik van aanhalings (sowel as direkte verwysings na tekste)** in aanmerking geneem word wanneer jou antwoorde beoordeel word.
  8. Korrekte spelling, taalgebruik, gepaste register en leesbaarheid sal in jou guns tel.
  9. Alhoewel hierdie eksamen 'n individuele reaksie van die kandidaat verwag, word analitiese skryfstukke vereis deur die gebruik van korrekte literêre terminologie, en nie bloot uitdrukings van die kandidaat as leser se entoesiasme nie!
-

VRAAG 1

Die **tema** "Die waarheid neem 'n duisend vorme aan" moet by die beantwoording van hierdie vraag in ag geneem word.

In hierdie vraag moet jy noukeurig verwys na TWEE tekste wat jy bestudeer het in elk van die TWEE genres van jou keuse, naamlik prosa en/of drama en/of film. **Dit is altesaam vier tekste.** (Jy mag in jou beantwoording van hierdie vraag na meer as twee tekste uit elk van jou gekose twee genres verwys). Lees die volgende aanhaling noukeurig en reageer daarop volgens die opdrag.

"... die mens sal soms oor die waarheid struikel, maar slaag gewoonlik daarin om op te staan, om bo-oor of daarrondom te stap en voort te gaan."

Winston Churchill (1874–1965)

[Uit: Claassen, G., Muller, P. & Van Tonder, M. (Samestellers). 2007. *Die Groot Aanhalingboek*. Kaapstad: Human & Rousseau.]

Beredeneer en evalueer die wyse waarop die karakters in die tekste wat jy bestudeer het, die realiteit van die lewe waarin hulle hulle bevind, hanteer het. Verwys na hoe dit jou jou eie uitkyk op die lewe laat bevraagteken het.

Verwys na genrekenmerke van prosa/drama/film in jou bespreking ten einde jou argument te versterk en te verdiep.

[100]

VRAAG 2 POËSIE

Die volgende ongesiene gedig dien as vertrekpunt vir hierdie vraag en vereis dat jy in jou bespreking daarna sal verwys. Dan moet jy ook na minstens DRIE gedigte vanuit ELK van TWEE digtydperke wat jy bestudeer het, verwys. **Dit is altesaam ses gedigte.**

Aan Toon van den Heever

(skrywer van "Op die Hoëveld" en
"Gerwe uit die erfpag van Skoppensboer")
deur Pirow Bekker

*mijn naam kwam moeilijk
uit zijn strot
Ed Hoornik (De Nederlaag)*

O, sing my die lied, sing my die lied,
die lied wat my hart so raak,
van die Hoëveldse digter en die kritiek
met 'n DAAD wat soos donder slaat.

Anders as die koringboer van A.D. Keet
met sy gerwe en gerwe "haas ongeteld"
was Toontjie se oes veel minder breed,
die verskyning van 'n bundel onvoorspeld,

want in 'n vroeëre lesing het Jan F.E. Celliers
sy gedigte gans te uitheems bevind:
"Geen minnegode vir ons mense nie, nee,
bly by die ossewa en die keteltjie, Vrind!"

Toe 'n bundel van hom oplaas tog verskyn,
was 'n destydse ghoeroe ook meer as gereed
om met 'n oog wat nie wyk, 'n bars te kyk
en die dinamiet met sekere hand aan te steek.

O, sing my die lied, sing my die lied
van die digter van Cupido en Pan:
sy bundel is summier die lug ingeskiet
en die stukkies vir bloemlesings gevang.

O, sing my die lied, sing my die lied,
die lied wat my hart so raak
van die weg van 'n bundel na die publiek
verby 'n hardlywige keurder se kaak.

[Uit: Joubert, M. (Samesteller). 2006. *Versindaba 2006*. Pretoria:
Protea Boekhuis.]

Gebruik en interpreteer die bogenoemde gedig as vertrekpunt en bespreek in 'n opstel hoe jy en die algemene leser poësie ervaar en krities beoordeel (hetsy verwerp of aanvaar).

Jy mag op kritiese wyse omgaan met die idees wat in die gedig uitgedruk word.

In jou bespreking moet jy verwys na struktuur, beeldspraak en ander poëtiese elemente van die gedigte waar dit van toepassing is.

[100]

VRAAG 3

Bestudeer die volgende aanhaling en reageer daarop volgens die opdrag. In jou reaksie moet jy direk verwys na VIER beduidende fiktiewe werke (vier romans of drie romans en 'n bundel kortverhale) wat jy **onafhanklik gelees en bedink** het vir hierdie eksamen.

Hierdie aanhaling is 'n uittreksel uit 'n rede gelewer deur Elsa Joubert tydens die toekenning van 'n eregraad in die Lettere deur die Universiteit van Pretoria op 12 April 2007.

"Verskillende mense skryf om verskillende redes en op verskillende maniere. Een rede waarom ek skryf, is om dinge vir myself te probeer interpreteer, om te besin daaroor, om dinge vas te lê. Die stroom van die lewe gaan so sterk en so vinnig verby. Deur woorde probeer ek 'n klein stroompie afkeer, 'n walletjie gooi, om te kyk hoe dit lyk as die water tot ruste kom.

Somtyds voel dit vir my ek het iets nog nie werklik beleef voordat ek dit in woorde probeer omsit het nie."

[Uit: Joubert, E. 2007. Om 'n stroompie af te keer. *Tydskrif vir Letterkunde*, 44(2) Lente Spring.]

Beredeneer in 'n opstel in watter mate die skrywers van die werke wat jy gekies het, daarin geslaag het om in die "stroom van die lewe" met die hulp van woorde 'n "klein stroompie" af te keer. Skryf ook hoe dit jou as leser, en nie net die skrywers van die onderskeie tekste nie, gedwing het om oor die lewe te besin en dit in woorde "vas te lê".

Verwys ook na struktuur- en verhaalelemente van die genre(s) wat jy bespreek om jou respons te verryk.

[100]

Totaal: 300 punte